

Василья Фёдоровичу
Тракурату -

З великим повагою
і з великою цікавістю
читаю -

М. Пугачені
в. Гукотич

28 липня 1976.

**Электронная версія кнігі падрыхтавана адмыслова
для Ганцавіцкага краязнаўча-інфармацыйнага партала
www.gants-region.info**

*Мінск
«Мастацкая
літаратура»
1976*

МІХАСЬ
РУДКОЇСКИ

ВЕКАВЕЧНАЯ
БАЦЬКАЎШЧЫНА

ЛІРЫКА

Бел 2
Р 83

Ганцевичская ЦБС

Р $\frac{70403-098}{М 302(05)-76}$ 49-76

© Выдавецтва «Маётацкая літаратура», 1976 г.

* * *

На ўсе вякі будзь блаславёны дзень
Вясенняга вяселля у прыродзе —
І гоман каняў, журавоў, гусей
На поўначы, на захадзе, на ўсходзе,
І нераст рыб, і гулкі зверагон
У ззянні вод, ў лясным зеленаграі,
І дух зямлі густы, і жыта звон,
І прага жыць —
бязмежная, без краю...

Шчаслівы той, хто у дарозе,
Шчаслівы той, хто на парозе
Дуброваў родных і бароў,
Тых, дзе і сёння у сутонні
Чуваць мячы і ржанне коней
Ў прадонні цёмным курганоў,—

Бароў-гаёў, дзе рвы-акопы
Ўраслі былінамі пра хлопцаў —
Байцоў мінулае вайны;
Дзе кожны дуб — не дуб, а крэпасць,
Дзе, быццам танкі, ў нетрах вепры
І сосны ў ветры — як званы.

Тут я жыву: п'ю, ем, начую,
Грахі ў душы сваёй карчую
У промнях сонца і расы.
Тут дух зямлі здаровы бродзіць
І на вачах маіх ўзыходзіць
Трава лясная — дзівасіл.

Вяртаюся я ў край свой дарагі.

— Дзень добры, баравыя — ў стыні —
сосны!

Дзень добры вам, на верасах снягі,
І вам, ля хаты роднае, бярозы!

Яны супалі, быццам бы знарок,
Вяртаньня дзень і дзень сонцазвароту.
І мо таму адчынены вароты,
Мо і таму так вымыты парог.

Я доўга-доўга выціраю ногі,
А можа, выціраю і душу.
Што маме добрай я сваёй скажу?
О, многа!.. А хутчэй за ўсё — нічога.

Калі я і наўекі анямею,
Мяне ва ўсім матуля зразумее.

мой родны Востраў

Ёсць ліра ў мяне!

Э. Межалайціс

Ёсць Востраў у мяне. Паміж бароў,
Як між заліваў хвалістых, ляжыць ён.
Там жоўты месяц плавае у жыце
У песнях трактароў і камароў.

Туды з далечыні лятуць здаўна
Буслоў і журавоў ключы-чароды,
І гусі апускаюцца на броды,
Жыруюць і гняздзяцца у чаўнах.

Ёсць Востраў у мяне. З нягод і скрух
Я да яго лячу, як да святыні:
Ён даў дыханне мне, і зрок, і імя
І, разамкнуўшы небасхілу круг,

«Ідзі,— сказаў і вывеў на разлог,—
Перад табой адкрытая дарога.
Ідзі і зведай рух жыцця зямнога,
І мудрым стань, нібы мужычы бог»...

Я не мудрэц. Але адрозню ўсё ж
Здалёк і сталь нарага і рапіры...
Ёсць Востраў у мяне — ў мяне ёсць ліра,
І ліра тая, пэўна, значыць штось...

балада пра Белы камень

За вёскай, ля самай дарогі, вякамі
У цішы-спакоі ляжаў Белы камень.
Бяроза над ім голле-вещце схіляла,
К бярозе зязюля зарой прылятала.
Як з поля вяртаўся араты дахаты,
Спыняўся, каб выкурыць люльку, араты.
А жніўнай парою, як спёкай павее,
Ішлі пад бярозу палуднаваць жнеі,
І камень, бывала, сталом быў кабетам.
— Яшчэ не спявае?

— Ды кажуць, тым летам...

(Хадзіла ў народзе легенда такая,
Што раз у стагоддзе ён, камень, спявае.
Стары ўчуе песню яго — маладзее,
Хто жыў без надзеі — знаходзіць надзею,
Гаротны — дык шчасця і радасці многа,
А чэрствае сэрца — ніколі нічога.)
Ды толькі аднойчы — было то прадлецем —
Прапала зязюля, панікнула веццем
Бяроза, — да вёскі прадвесніцай смерці
(Зламаць ўсё жывое на свеце і сцерці!)
З крыжамі на панцыры шэра-зялёным,
Грукочучы, змрочная танкаў калона

ВЫЗВАЛЕННЕ

О ліпеньскі дзень той крылаты,
Крылаты, як гром, як агонь!
Нібы найвялікшае свята
Заўжды ўспамінаю яго.

...Уранні гула і грымела
Палеская нашая вёска —
Ішлі цераз вёску на захад
Чырванасцяжныя войскі.
Кабеты выходзілі з хатаў,
І вочы святлелі ў кабет.
У лепшых уборах дзяўчаты
Гарэлі, як макавы цвет.

І ў поўдзень гула і грымела
Палеская нашая вёска —
Ішлі цераз вёску на захад
Чырванасцяжныя войскі.
Забытая ў радасці ўсімі,
Рыкала,
рыкала скаціна.
Бярталіся з пушчаў ласіных
З драбавікамі мужчыны.

І ўвечар гула і грымела
Палеская нашая вёска —
Ішлі цераз вёску на захад
Чырванасцяжныя войскі.
Падлеткі, мы прагна глядзелі
Зялёным калонам услед,
І нашыя сэрцы ляцелі
У трывожны, задымлены свет...

* * *

Амаль не пазнаю я тых мясцін,
Дзе маладосць мая калісь хадзіла
І неразлучна за сабой вадзіла
Ваеннага маленства успамін.

Тут дуб стаяў. Яго няма цяпер.
А тут, сярод бруснічнае паляны,
Была яна, магіла партызана.
Была. А дзе яна?..

Напэўна, ў сквер,
Дзе манумент устаў, пераняслі
Героя невядомага астанкі.
А ля заросшай дзеразой зямлянкі
Дзве тонкія сасонкі прараслі.

І я да іх: — А дуб, скажыце, дзе?
Няўжо і ён загінуў гэтак рана?
— Не, не! — сказала —

Ўслед за партызанам
Ён у сяло пайшоў. Пайшоў, як родны дзед.

граніца

Пралегла па-воінску строга
Істужка пагранпаласы.
Застыла нямая трывога
У восеньскіх кроплях расы.
Стаілася ў лісці пажухлым
Малінніку, ў вецці ракіт.
Апошняя зорка патухла
На плёсе халоднай ракі.
Што там, за ракой,— невядома.
Што там, за туманнай,— скажы!..

Ляжаць у чахлах нерухома
З гранёнае сталі нажы.
Так трэба! І я не драмлю...

.
Адтуль жа, з другое дзяржавы,
Як птушка, ляціць на заставу
Світальнае слова —
люблю-у-у!..

у лясax

Сястры Ірыне

Ён, голас продкаў, і мяне паклікаў,—
Жыву я між азёраў, у лясax...
Лес у зіме!.. О, то не лес, а дзікі,
У квецені, блакітна-белы сад.

Святочна-урачыста і прасторна —
На вёрсты. На дзесяткі вёрст кругом.
Плыве па снежных хвалях сонца днём,
І холадна ў начах гараць сузор'і.

І льецца музыка нябесных сфер
На месячную вашу леснічоўку.
Ідзе да стога са сваёй сяброўкай,
Як да сябе ідзе знаёмы звер.

І ты сама у кажуху нямодным —
Між сосен — як дзіця, дзіця прыроды...

* * *

Сінь-цень!

Сінь-дзень!

Сінь-конь

i-дзе!—

Вызвоньвае сініца.

І сіні дзень, і сіні цень,

І сіняя крыніца.

І дом сінее ля ракі,

І рунь, і дальні гай.

А можа, я прысніў такім

Уранні родны край?..

апошняя дарога

61352
Сумны я: майго бацькі не стала —
Смерць ланцуг яго дзён абарвала,
Дзён, што пахлі і сонцам і потам,
А дакладней — работай.

...Калі бацьку выносілі з хаты,
На дварышча упалі зярняты.
Іх сыпнулі жытнёвыя гоні —
Вечны клопат ягоны.

Калі бацьку за вёску няслі мы,
Усцілаў луг дарогу кілімам,
Каб, як ён, быў ласкава-спакойны
Шлях апошні ягоны.

Як труну мы ў зямлю апускалі,
Хвоі рэквіем ў пушчы ігралі.
І плыла над абшарам жалоба
Па табе, бацька мой, земляробе,
Што ўвесь век на зямлі гэтай весняй
Сеяў жыта,
а з жытам і песні.

медсястры

Сястра міласэрдзя! Даволі
Уколаў, мікстур і пілюль!
На волю, на вольную волю —
Да сонца, да траў і зязюль!

О колькі мелодый, напеваў
Запала мне там у душу!
...Сястрыца, я еду! Напэўна,
Адтуль я табе напішу.

у дарозе

Мерна гайдаецца поезд,
Блізка ўжо край, дзе выток..
...Сплецен валошкавы пояс,
Звіты з калоссяў вянок.

Кружыць і кружыцца бусел
Вешчай легендай ўгары.
Там, па-над Белаю Руссю,
Зорка Венера гарыць.

Там, па-за сіваю пушчай,
Продкаў магілы ляжаць.
Болем Айчыны відушчым
Крылы паэта баляць.

Толькі без жалю, нанова
Песня ліецца ў зару.
...Едзе Максім Багдановіч,
Едзе ў сваю Беларусь.

пушкінскае

Снягі гадоў,
Вятры вякоў не ў сілах
Ні замясці слядоў, ні астудзіць:
Тут са сваёю музай легкакрылай
Вясёлы геній Пушкіна хадзіў.

І я бяру з сабою з хваляваннем
Яго сад Летні ў звоне залатым,
Яго Нявы шырокае дыханне
І Чорнай рэчкі горычную стынь.

Бяру у край той, верасам усланы,
Дзе я, паміж нярадасных забаў,
Яго Руслана, быццам партызана,
У лесе ля зямлянкі напаткаў;

У край адвечна горды, дзе на Яна —
Ў маёй крыху запозненай вясне —
Далёкая прапраўнучка Таццяны
«Я вас люблю» сказала ціха мне.

хутчэй к нам на Палессе прязджай!

Песня

Зялёны вецер па лясах гуляе,
Блукае па далінах белы май...
З вясны сваёй цябе я запрашаю:
— Хутчэй к нам на Палессе прязджай!

Наш край цвіце — і россып згадак-знічак
На досвітку сягоння ў сад упаў.
Наш край цвіце — і зноў цябе я клічу
У снег чаромхі між высокіх траў.

Незасмучонай будзе наша стрэча,
Вясёлым будзе наш бяседны стол.
Табе, як каралеўне, ясны вечар
Брыльянтаў-зор насыпле у прыпол.

Жытамі пойдзеш тая ж, маладая,
Залётнай птушкай паляціш у гай...
Заву цябе, з далечыні гукаю:
— Хутчэй к нам на Палессе прязджай!

дома

Як паруснік нагужаны,
паволі
Пад месяцам плыве ў палях сяло.
З пяшчотай маці
светлая таполя
Кладзе далонь на мой гарачы лоб.

Я засынаю. Родныя крыніцы
Бруяцца ціха ў мой спакойны сон.
Конь да крыніц ідзе вады напіцца —
Мой добры, мой рахманы белы ксьнь.

— Здарова, дружа любы, срэбрагрывы!
Скажы, дзе быў ты гэтулькі гадоў?
...Грыміць зямля пад капытом імклівым,
І ні гадоў за намі, ні слядоў...

* * *

Родная вёска —
 мрояў краіна...
— Дзень добры, цётка,
 цётка Раіна!
Як жывяце вы?
 Дзе ваша Оля?
— Оля з брыгадай
 недзе у полі.
Зайдзем у хату,
 а то і не ўчую
Я свайго ўнука —
 краску малую.
Што ж не ідзеш ты?
 — Дзякую, дзякуй...

...Не, не унуку —
 мне трэба плакаць.

перад навальніцай

Зірні: падвячорак маланкавы
Хмурынамі свет аблажыў.
Бярозы і ліпы
сялянкамі
У вёску бягуць па мяжы.

І ціша, нібы перад боем,
Ў нязжатых палях, у лясах...
А можа, як колісь, з табою
Пайсці пад альтанку у сад?

Туды,
 ў бліскавіц карагодзе,
 Пад шумны праджнівеньскі дождж,
 Яшчэ і сягоння прыходзіць
 Твая і мая маладосць...

Ленінграду

О, Ленінград! Душой я чую:

вольна

Плыве цераз мяне твая Нява;
З вякоў ка мне ляціць твой Медны коннік—
Звініць ў вятрах былых гадоў трава.

І крокі рэвалюцыі чуваць —
Крануў мембрану цішыні я ў Смольным.
А ў сэрцы — ружы Піскарэўкі польнай,
Як раны, і крываваць і гараць.

І я усё: твае каналы, плошчы,
Заводы і сады у белых ночах —
Хвалюючыся, сёння ўславіць рад:

Ты захапіў мяне магутным рухам,
Красою мудрай, непакоры духам
І веліччу сваёю, Ленінград.

раніца на лясным возеры

Як светла! І чыста! І ціха!
Без краю. Да неба. Да дна.
Вачамі пужлівай ласіхі
Глядзіць на цябе цішыня —
Такая дрыготкая, ў мроях.
Ты чуеш дыханне яе.
За сонцам качар у спакоі
Па роўнядзі воднай плыве.
І ход яго гэтакі вольны,
Што, як на зломак ужо,
Глядзіш на сваё ты двухствольнае —
За сто восемнаццаць —
ружжо.

* * *

След лася. І асенні асіннік.
Пасвяжэлыя дрэвы ў расе.
Па-над лёгкай самотай, у стыні —
Параскідана пер'е гусей.
Голас птушкі. І звера рыканне,
І спакой. Лесу мудры спакой.
І вялікае супрацьстаянне
Марса вечнага з вечнай Зямлёй.

часінай той...

Часінай той, калі ні дзень, ні вечар,
Калі ужо карова у хляве
І бусел на гняздзе, бы дзед на печы...
Прыцішанасць глыбокая плыве.
А з поля цягне цеплынёю жыта,
Спакоем, мірам дыхае зямля...
Я бласлаўляю ў працы дзень пражыты,
І дзень наступны бласлаўляю я.

у родных мясцінах

Лугі, палітыя дажджом,
Пыл палявых дарог прыбіты.
За лугам — гай. Ля гаю — дом.
За домам — жыта,
жыта,
жыта.

Ўдыхаем поле, луг і лес.
А сонца ў росах грае, грае...
Глядзі, сыноч,
глядзі, Алесь:
Перад табою — родны краю.

Қаб так яго ты палюбіў,
Як прадзед, дзед яго любілі,
Я за цябе б спакойны быў
Нат і ў магіле.

начны Мінск

О стольны Мінск! Паклон табе, паклон
Ад Белавежы, казкамі багатай,
І ад славутай крэпасці,
як брату,
Салдату і працаўніку здавён.

Ты спіш яшчэ... Але не спіць агонь,
Запалены ад памяці напятай,
Не спіць — гарыць у небе сцяг крылаты.
Там Дом урада. Ён здаля відзён.

Адпачывай... Я ж з хваляваннем сына,
Здарожаны, к Купалу я пайду,
Як з бацькам, з ім я думу павяду

Пра век круты, пра мілую Айчыну,
Пра справы паэтычнае дружыны,
Пра клопат наш і нашу правату...

* * *

Патрэбен сцягу вецер. Мне — сцягі.

А. Куляшоў

Як трэба неба вольнае для птушкі,
А для зярняці — цёплая ралля,
Як зубру-адзінцу патрэбна пушча,
А караблю — прасторны акіян,
Як трэба сцягу непадкупны вецер,—
Так мне, каб не самкнуўся лёсу круг,
Патрэбна сэрцам чуць: жыве на свеце
Край запаветна-светлы —
Беларусь.

* * *

Яно непазбежна, расстанне,
Бы голас, бы рэха ў бары...
Вазьмі ж з сабой гэта світанне,
Рыбацкі агонь забяры.

І гоман вясёлай кашары,
І першы крынічніку цвет,
І лайнера след над абшарам,
І княжыча-месяца след.

Вазьмі, як выток, як аснову
І як вянок усяго,
Адвечнае матчына слова,
Пяшчоту і сілу яго.

Яно табе, дзе ты ні будзеш,
У радасці і у журбе
Напомніць, што ёсць недзе людзі,
Якія чакаюць цябе.

у карчме ля гасцінца

Сцэнка з мінулага

П е р ш ы:

— ...Эх, кропельку б яшчэ! Для ўцехі...

Д р у г і:

— Яно, па кроплі, брат, не грэх...
Ты скуль?

П е р ш ы:

— З-пад Гродні. Я Сапегаў...
О, гад!.. А ты чый чалавек?

Д р у г і:

— Чый я?.. (Яшчэ кручок, Прузыня!..
Дзе гэта дзеўся мой капшук?..)
Не «чалавек» я. І — нічыйны.
Лічы, сам свой.
Я — паляшук!

2

ВЫШЫНЯ

— Якая ноч! — шапчу ў здзіўленні.
— І цішыня, — гаворыш ты...
Над вёскаю другія пеўні
Наводзяць срэбныя масты.

Над рэкамі і над шляхамі
Гудуць, пяюць, звіняць масты,
І напаўняецца званамі
Прастора зорнай нематы.

— Якая ноч! — крычу табе я.
— І вышыня! — ты мне крычыш
І, як лілея, халадзееш,
І ўся, бы макау́ цвет, гарыш.

Уся у сонцы, ўчора ранкам
З глыбінь асмужаных лясных
На волю выбегла Вяснянка —
Вясны дзіця, дачка Вясны.
І вербы зацвілі. І ўстала
Яшчэ нясмелая трава.
І зазвінела, заспявала
Па-над зямлёю сінява.

сенакосны эцюд

Вярсты за тры, ажно заб'е дыханне —
Так пахнуць, так духмяняць мурагі,
Калі, бывала, нашыя сяльчане
Стагуюць Залатыя Берагі.
Працуюць з потам. А хлапцы і сілай
Там мераюцца...

Глянь: вунь хтось,
Як бык, бярэ, бярэ капу на вілы.
Узяў.

Узняў.

Нату-у-жыўся —

панёс!..

Нібы грыбы, ў лугах растуць стагі.
Дзесяты...

Дваццаць пяты...

Пяцьдзесят другі...

— На сёння — ўсё!

— Гэй, брыгадзір! Адбой!

— Дружина, хто ў нас з папяросамі?..

Брыгада курыць «Прыму» і «Прыбой»,
Кіруе к плёсу.

Цяпер ў настоенай на мурагах вадзе
Вялікае купанне йдзе...

сентэнцыі

1

Жыць, можа, буду ці загіну,—
Высокай мераю плачу —
Ці то лячу па-над вяршыняй,
Ці то над безданню лячу...

2

О, як пяшчотна ён цябе любіў.
Тваё імя было яму мячом і лірай,
Яго бранёй, штандарам і парфірай,—
І ён спяваў красу і праўду бараніў.

3

Бы колас перад свежым ветрам,
Як дуб прад ачышчальным ліўнем,
Так я сваю схіляю галаву
Перад табою, Праўда.

* * *

Дзе край той, асветлены сонцам?
І вусны у сонечным смеху?
І рэкі, што сонцам бруяцца? —
Напэўна, праехаў.
На станцыі той не сышоў я,
Згубіўся у белым заснежжы.
І холад сабачы. І страшна.
І трошачкі смешна...

* * *

Гэты дом, гэты сад адзічэлы,
Гэты сіні над комінам дым.
Гэты конь растрыножаны белы
На няскошаным беразе тым.

Гэта вечная ціша і казка,
Гэта вечная радасць вясны!..
Забярыце Яе, калі ласка,
І схавайце на сцежках лясных.

Ну а з Ёй і мяне, калі можна,—
Каб спачыў там хоць трохі душой,
Каб забыў, што у свеце трывожным
Ёсць няшчырасць яшчэ і варожасць,
Ёсць падман і адкрыты разбой.

вясной ля мора

Прасторна тут — шырока і высока —
На водах, у нябёсах, на зямлі.
Скажы мне: то на дол ляглі аблокі
Ці то сады у небе расцвілі?

Скажы мне ты: на ветаху, ці ў чоўне,
Па квецені ці то па пене хваль
Пывём на яве ці у сне чароўным?
Куды пывём — увышыню ці ўдаль?..

* * *

Прадгор'е. Горад. Парк. Алея руж.
І ты — русалкаю каля фантана...
На крылах ночы я, зачараваны,
Нясу цябе ў світальную зару.

Пераплялося ўсё: галіны рук,
Агонь і холад вуснаў, міг і вечнасць...
Не, не Алеяй руж — я Шляхам Млечным
Нясу цябе у новую зару...

* * *

Хвалюйся пада мной, пануры акіян!

А. Пушкін

Цябе няма. І адзінцом-зубром
Блукаю я у тлуме шматгалосым.
Мільгнула ты ў маім замглёным лёсе
Жар-птушкі пералётнае пяром,

Якое з рук маіх экспрэс учора,
Нібы віхор, рвануў і ўдаль панёс...
...Насупіла сівыя бровы мора,
Грыміць і дыбіць хмары да нябёс.

Грымі, о мора, каб дрыжалі скалы,
Гані, гані за табуном табун
Сваіх грывастых коней застаялых!
Бунтуй, бунтуй! Мне па душы твой бунт!

* * *

Яна у блакіце на бераг
Выходзіць, сястра Афрадыты —
І стройная і маладая.
Дзіўлюся з яе і нямею.
Дзіўлюся я і смялею.
І хочацца стаць мне ракою,
Каб толькі крануцца грудзей,
Ці берагам, каб цалаваць яе ногі,—
І не саромецца,
воч не хаваць ад людзей...

згадкі месячнай ночы

1

Ты будзеш Снягуркай у леце,
І я, твой заснежаны Лель,
Як песню,
 ў зялёным буфеце
Пакіну апошні рубель...

2

Ты ўсё маўчыш. Маўчыш зацята.
Самотны я, бы зубр. Але
Малыя зоркі-кацяняты
Гуляюць на маім стале.

3

Абрыдзела мне ўжо чакаць
Ліста лагоднага ці злога,—
І месяц мой кладзецца спаць
Сабакам верным ля парога...

* * *

Нядзельнай раніцай у маі
Па травах спелых, па расе
Яна красу сваю нясе,
Яна ідзе — нібы спявае.

Спяваюць ногі, грудзі, вочы —
І песня льецца ў сіняву.
Міжволі ўсё ж, хоць і не хочаш,
А ўслед павернеш галаву.

Трыгор'е

Трыгор'е... Тры гары і тры даліны,
Дубы — як вежы. Травы — да калень.
І далячыні у зеленаграі плынным
Гайдае ў сто званоў наш новы дзень.

Святлом заліты і зямля і неба.
І мы — адны. Зусім-зусім адны.
І нам з табой нічога больш не трэба,
Апроч прасторы гэтай і вясны.

Мяжы — няма! Вясна і даль — бясконцы.
І ў іх звiніць, звiніць твой мілы смех...
Яшчэ далёка наш і снег і грэх.
І гэтак блізка-блізка наша сонца!

* * *

Вятрыска, нагуляўшыся уволю,
Заснуў. Туман укрыў раку і лог;
Халодны ветах азарае поле,
І лес, і абеліскі ля дарог.

Дрыжаць далёкіх зорак мірыяды —
І на зямлю ліецца ціхі звон.
Спакойная і велічная радасць
Бярэ душу і цела у палон.

Ступіўшы крок туды, да небасхілу,
Спыняешся, усхваляваны, ты:
Там, дзе усход, ужо расправіў крылы
Твой новы дзень, імклівы і круты.

**пра зайца,
яго каханне і смерць**

Прападаю праз каханейка.

М. Багдановіч

Як на споведзі —
па-заечы, факт! —
Успамінаў шарак,
гаварыў шарак:
«Мы хаваліся
ў засень лубіну,
Цалаваліся
з сваёй любаяю —
Даўгавухаю,
мяккай, шэраю,—
Мілаваліся —
не вячэралі.
Ах, як соладка,
буйна
ля мяжы
Цёплы водар-хмель галаву кружыў!
Галаву кружыў
аж да дурасці...
За яе й плачу —
бачыш —
шкураю»,—
Паміраючы,
гаварыў шарак.

І я ўпэўнены,
што было ўсё так.
Мне шкада-шкада
зайкі добрага.
Пахаваны ён
там, пад Кобрынам.
Пад сасонкаю
ля стралы-шашы
У курганчыку,
малады, ляжыць.
Як бяжыць там воўк —
воўк супыніць крок,
Спыніцца ліса —
на вачах сляза,
Едзе ў горад тхор —
глушыць тхор матор,
Пралятае грак —
скажа: «Спі, зямляк!»
А набожны крот
перахрысціць рот,
Ну а кот-ласун
лоб пачухае...
Не відно адной
даўгавухае.
Толькі чутцы той
не паверу, я:
Пэўна, там яна
была першаю —
Закаханая і бязгрэшная,
Згаваная
ды няўцешная.
Так і толькі так —
дурань ці дзівак —
Я тлумачу слых
пра адну з зайчых,
маладых зайчых...

запрашэнне на будаўніцтва

Давай, брат Мікола, збяромся, паедзем
Туды, дзе арланы гняздзяцца
і ходзяць мядзведзі,—
Дом будаваць,
на зайздрасць усім дойлідам дом,
Такі, што каб класці бяровенні —
вянец за вяном —
Шырока,
як вокам акінуць, шырока,
Высока,
каб комін дастаў да аблокаў.
Вокны зашклім надарэным,
у пералівах, блакітам,
Пасадзім пад вокнамі сад,
а ў садзе пасеем ячменю і жыта.
Рукавы закасаўшы, будзем мы працаваць,
А вечарамі — адпачываць
На сенніках, што напханы чаборам,
зуброўкай і мхамі,
Звонам чмяліным,
спевам птушыным,
зорнымі снамі.
На ўваходзіны ў дом
мы запросім багата гасцей —

Птушак, звяроў і харошых людзей,
Што умеюць поле араць,

сякеру трымаць,
рамонкі збіраць,
песні спяваць.

У згодзе-дружбе з суседзямі жыць,
Хмельны кубак да дна асушыць —
За свой край («Быў бы ён векавечна здароў!»),
За слаўныя подзвігі нашых бацькоў і дзядоў,
За наш сённяшні сонечны дзень,—
Многа добрых людзей
Мы запрасім на ўваходзіны ў новы наш дом.
Хто бяздомны, тут жыць застанецца, вядома,—
Месца хопіць усім у прасторным тым доме...

...Давай, брат Мікола, у Белавежу махнём!

Глядзі, махае з-за акна рукою.
Хутчэй, хутчэй бярлог свой прыбірай!
Яны прыйшлі! Яны ў тваім пакоі,
Жанчына маладая і зара.

Што знаеш ты пра іх? Амаль нічога.
Прыгожыя? Яшчэ б!.. І мілыя? О так!..
У,рэшце рэшт навошта ведаць многа?
Яны з табой! Дык стаў на стол пяршак!

Нясі вяндліну, бульбу, журавіны —
Усё, што ёсць, на стол, як бог, валі!
За найцудоўнейшую на зямлі жанчыну
Ты прагна выпі і яшчэ налі.

Яна, зара, лаціху скоро знікне,
Павесіўшы на крайні дом ліхтар.
А вы — анёлы у граху вялікім —
Балюеце — адны на ўвесь абшар.

Вам хораша і мройна, як ніколі.
Ён наш, эдэм — адвечны райскі край.
Нашто вам чуць, што ўжо даўно паволі
Зара у шыбу стукае з двара?

дочка

Дочка — гарачая слёзачка.

З народнага

Дочка —
Гарачая слёзачка:
На вейцы з'явілася,
Па шчацэ пакацілася,
З шчакі — на травінку,
З травы — ў ручаінку
І далей і далей —
На возера хвалі.

Слёзачку хвалі люляюць —
Дочку бацькі чакаюць.

* * *

...Вунь там, на белым мосціку,
Вунь там, на схіле дня,
Былі-плылі дзве постаці,
І раптам з дзвюх — адна.

Паціснуўшы плячыма,
Вы кажаце: — Раман...
Але, на жаль, магчыма
І зрокавы падман.

іду да цябе

1

Што я пакінуў летам тым
у краі тым?
Над вогнішчам ціхуткі дым,
вандроўны дым;
Сляды на ранішняй расе,
як жар, расе;
Буслянку з птахам на страсе,
нябёс страсе;
Зары над Свіцяззю разліў,
агню разліў;
І спеў над красаваннем ніў,
жытнёвых ніў.

2

Ці знаеш, што пакінуў я
у краі тым?
Не толькі след і салаўя,
не толькі дым.
Пакінуў я цяпло рукі,
тваёй рукі.

Задумлівых вачэй блакіт,
жывы блакіт,
Пяшчоту шчок, і слодыч губ,
і горыч губ,
Сваю надзею і спакой,
сваю тугу.

3

Бальшак здалёку запыліць —
знай: гэта я;
У садзе лісце зазвініць —
знай: гэта я;
Ручай за садам забурліць —
знай: гэта я;
Гром па-над вёскай загрыміць —
знай: гэта я —
Іду! На шчасце ці бяду
сюды іду
(Наканавана, мусіць, так
мне на раду).
Не, не магу, больш не магу
я без цябе,—
Іду я да цябе,
бы карабель.
Ты трэба мне.
Ты трэба мне
адна, адна,
Уся — да нябёс
(хай судзіць свет!),
уся — да дна!

* * *

Ул. Дамашэвічу

Іду я да цябе або іду на вечы,—
За людскасць непазбежную ці грэх —
Ён падае і падае на плечы,
Мой белы-белы ды нялёгкі снег.

Іду як ёсць. Маўкліва. І не трэба —
Што я маўчу —

не трэба папракаць:
З зямлёю роднай і высокім небам
Нам часам неабходна памаўчаць.

Агонь ачах. Ноч наступае.
Ды не тужы,— падварушы
Вуглі —
і іскра заіграе
У глыбіні тваёй душы.
Падкінь галля — дыхне, павее
Цяплом,
агонь асветліць твар,
І выплыве яна, надзея,
На чоўне месяца з-за хмар.

Успыхнуць, заірдыцца росы
І, быццам некалі, ў гаі
Высока, тысячагалоса
Дзень новы ўславяць салаўі.

Я не любіў і не люблю фанфар.
Мне вельмі даспадобы голас флейты,
Яе крануты светлым смуткам твар
І ціхія, як у жалейкі, вейкі.

Не знаю дзе: над Нёмнам жаўруком
Ці івалгай над Шчараю-ракою,
А можа, дзеўчынаю за Дняпром,
Прывабнаю і маладою,—

Яе сустрэў калісьці ў добры час
Я ў хваляванні незвычайным нейкім...
Фанфары, не фанфарце — не да вас! —
Спявае флейта.
Як спявае флейта!..

веснія пралескі

1. У новай вясне

Вясна. Вясна... Што мне нясе яна?
Пралесачку альбо расчараванне,
Імклівыя чаўны ці шкадаванне,—
Што, што нясе мне новая вясна?

Не знаю я. Нічога я не знаю.
Але — ў чаканні — я іду у сад:
Старое лісце і траву зграбаю
І, помнячы пра вечны лістапад,
Садам я добрай квецені жадаю.

2. Рунела поле...

Мужчына сталы, я ішоў паволі,
А ты вяснянкай-птушкаю — кудысь...
За мною горад плыў. Рунела'поле.
Рунела маладога неба высь.

Растала ты у сонечным тумане,
І я застаўся — так, як ёсць — адзін.
І на вачах маіх рака ўздымала,
Крышыла сотні ўздыбленых ільдзін,

3. Пражыты дзень

Яшчэ адзін няпросты дзень пражыты.
Я стомлены, ды радуся я:
У рост ідзе на весніх гонях, жыта —
Мой вечны клопат і любоў мая.
Над ім уранні жаўранкі зазвоняць,
Што з выраю у край наш прылятуць.
І сонца будуць піць з крыніцаў коні,
І сінія пралескі расцвітуць.

* * *

Як пахнуць дымам лес і неба!..
Палю —

гараць, гараць лаўжы
Тых дзён, што я не так пражыў,
Як мог і як было патрэбна.

Я рад агню: ён ачышчае...
І ўсё-такі шкада чагось.
Развейным дымам маладосць
Плыве мая, а не чужая.

вершы,
навеяныя Урубелем
у Траццякоўскай галерэі

1. Квецень

Заўтра свята зялёным-зялёнае — сёмуха.
І пустошаць язычнікі сельскія гай.
І няхай!..

Ды прашу: не чапайце чаромхі,
Русых косаў не рвіце,
Белых рук не ламіце,—
То ж дзяўчынка, што выбегла з ночы у май...

2. Крушэнне

Любоў твая ўзняла мяне ў зеніт,
Майго ж бязвер'я груз быў не пад сілу,
Наіўнай, ёй.

Не утрымалі крылы —
Пераварнуўся сонечны блакіт.

І я упаў на стромкія хрыбты
І ў цемры сэрца скрываўіў аб скалы.
Глушу ў грудзях я стогны, бы абвалы,
І гавару: «Будзь бласлаўлёна ты!»

* * *

У вёснах свецяцца сады,
У вёснах свецяцца надзеі.
І людзі ў вёснах маладзеюць,
Скідаючы з плячэй гады.

Табе ж не трэба маладзець:
Ты — як шыпшына ў першацвеце,
Перад якой нямае вецер.
А мне дзе груз гадоў падзець?..

* * *

Шкада, але ў мяне, як у грака,
Няшмат тых песень. І ў кішэні грошай
З астуджаных палёў сакавіка
Дахаты небагата я прыношу.

Халодным будзе вечар,
зьябкай — ноч.
Ды першы промень мне у вочы гляне —
Маю душу сагрэе, бы віно,
Дыханне незасмучаных праталін.

І непрыкметны, ранні ручаёк
Атожалкам збяжыць з маёй далоні,
І неба прасвятлёнае маё
Высокім жаўранкам зазвоніць.

стары конь

Чуў, вядома, я пра іпадрымы
І пра гонкія гульбішчы чуў.
Ды, тутэйшы, ўвесь век каля дому
Сена, бульбу і сілас важу.

Я важу іх зімою і летам —
Па гразі, па пяску і снягах.
Зрубцавалі мне спіну за гэта,
Ўсе — за гэта — бакі ў пісягах.

Ды цягну я. Цягнуся... А стома
Апануе —
 ўздыхну я крадком
І ўспомню лугі —
 іпадрымы,
Па якіх праскакаў жарабком...

* * *

Нялёгка бачыць пры вяртанні
Старога папялішча цішу.
Нялёгка апяваць каханне,
Даўно і горка разлюбіўшы.
Нялёгка... Але словы сняцца
Пра тое даўняе, святое.
І ты не можаш не узняцца
І над былым і над сабою —
Над тым гаркотным і далёкім...
І ў новай песні пра каханне
Плывуць і гусі і аблокі
Без крыку і расчаравання...

прызнанні

1

Сяджу нябітым дурнем за сталом:
Ліст белы, быццам снег,—
ні рыфм, ні слоў.
Клянусябе,
што з імі я звязаўся.
Па лесвіцы ж мільгнуў таропкі крок —
І ліст ажыў.
Ажыў! На ім застаўся
Слядоў дзявочых роўны ланцужок.

2

Еў я хлеб розны:
цёплы, марозны,
белы і чорны,
кіслы і прэсны,
на лісці кляновым
і напалову з бядой-лебядой,—
Але ніколі не засядаў ён у горле:
Хлеб заўсёды быў чэсна зароблены мной.

3

Я бачыў, як і ты, о мора, плачаш,
Упаўшы на граніт халодных скал.
Што згублена табой, скажы,

што страчана? —

З тваім салью я свой дзевяты вал,
І, можа, усміхнецца нам удача...

4

Як у спавівачках, я што ні дзень у турботах —
Аб хлебе надзённым сваім (а бывае, і чарцы),
Аб заўтрашнім дні майго сына,
Аб кветцы —

астры ці ружы,—

якая

Праз дзвесце гадоў расцвіце

(разумееш ты, расцвіце!)

У гародчыку любай тваёй,

мой нашчадак...

5

Гады мае — як цягнікі —
Удалеч заімгнёную
Пайшлі — напоўпаражнякі
Альбо перагружоныя..
Перагружоныя,

але

Не тым, чым бы хацелася,
Хоць і, бывала, у мяне
Другое ў сэрцы мелася.

6

Перажыві знявагу, скруху,
Хваробу, здраду і хімеру
І захавай свабоду духу
І ў людскасць веру!..

7

Жыццё пражыць — не поле перайсці,
Ды ўсе і поле, і жыццё праходзяць.
Да ісціны, да сутнасці ж дайсці,—
Ідзе мільён — нямногія даходзяць.

* * *

З праменістых гадоў сямідзесятых
Праз вёснаў сіль, завейных зімаў бель
Іду к бацькам,
іду у 45-ы,
Нялёгка я іду, бы карабель.

Мне ў неспакоі вечным не спыніцца:
Са мною памяць трудная зямлі,—
Хачу я прычасціцца з той крыніцы,
Што Перамогай людзі нараклі.

у поезде дальняга накіравання

На пераездах і на паўстанках
Вам людзі махаюць рукамі
І нешта крычаць.
А вы чорную каву смакуеце,
Захапляецеся празорлівасцю дэтэктыва,
Рэжацеся ў дурня або храпяце.

І толькі на стыках расслабленых рэек і шпал
Заплюшчваеце ад нечаканасці вочы,
Раптам адчуўшы, што поезд
Можа к д'яблу зляцець пад адхон,—
І апякаецца кавай,
І палявою сямёркай
казырнага туза б'яце...

ЗДЫМАК

Максіму Танку

Ах, доктар, доктар!
Вы думаеце, я ведаю,
Што гэта за іерогліфы-знакі
На рэнтгенздымку майго сэрца?
Але я паспрабую расшыфраваць іх,
Паспрабую успомніць...
Ну, узяць бы вось гэты.
Ён, здаецца, застаўся з таго дня,
Калі я ў першы раз
у чужы сад лез
І на дрот калючы напароўся.
А гэта ахвярнай слязы след. Яе
Маці мая ураніла,
Калі я ляжаў пры смерці.
А гэта... Гэта
Нейкая добра дагледжаная кабета,
Калі мы з матуляй
Стаялі ў чарзе,
Каб дадому, у няблізкую вёску,
Хлеба хоць торбу якую прывезці,
Словам паганым кальнула мне ў сэрца.
І тыя вунь ледзь прыкметныя кропкі —
Таксама праколы. Іх мне тактоўна рабілі,

Калі я блытаў
Адзін дужа важны параграф
З не менш важным іншым.
Драпінкі ж (іх умеюць рабіць і кацяняты)
Выносіў я з розных пасяджэнняў, сходаў, лятучак:
Сёй-той памагаў мне
«Уразумець»
Тэмп-рытмы і звышзадачы
Маіх артыкулаў, вершаў і тэлеперадач,
Хоць сам быў дубіна-дубінай.

Ды гэта ўсё дробязі, доктар.
А ці не расказаць вам пра гэтыя шрамы-адмеціны?
Адну з іх — добра я помню —
Пакінула куля, варожая куля, якая,
Прайшоўшы праз грудзі суседа майго — партызана,
Зрыкашэціла і разанула па сэрцы маім.
І тыя вось гарачыя шрамы
Засталіся таксама мне ў напамінак
Пра кроўных маіх, пра блізкіх,
Людзей ужо незваротных...

І піла, якой спілавалі бярозу
З буслянкай,
Пад вокнамі хаты бацькоўскай бярозу;
І нейкі чурбак, цяжкі, халодны,
Якім запусцілі зласліўцы у лепшага майго друга,—
Ды ці мала яшчэ што
Пакінула знакаў-адмецін на сэрцы,
На гэтым вось сэрцы.
Ды я, мілы доктар,
І не ведаў бы пра іх існаванне,
Калі б вы не далі мне ў рукі
Гэты вось здымак,
Д'ябальскі здымак.
Парвіце яго вы, доктар!
Прашу вас, парвіце...

* * *

Прыйшоў к табе. І на цябе гляджу я.
На мілы лоб кладу, як ліст, далонь.
І вуснамі шчакі кранаюся і чую:
Жар гасне — на лясы пайшоў агонь.

Ты спіш. Трывожна, ледзь самкнуўшы веі.
Травінкай у снягах ты спіш. І я —
Я санцавеем снежны сад сагрэю
І выпушчу у сад наш салаўя.

Пралью дажджы на доли, сенажаці.
Збяру, бадзяга, многа зёлак-траў
У першароднай сіле і багацці,
Якіх ніколі знахар не збіраў,—

І ўстанеш ты. І ціха скажа маці:
«Дальбог жа, ён кахае, як кахаў...»

чорныя рукі

Наследаванне старажытным

1

Узмах валасатай рукі, што трымае нож, страшны.
Ды лёгенькі росчырк пяра часам бывае страшней.

2

Мамант-валун у палях — быццам цацка дзіцяці
У параўнанні з каменьчыкам
у злыдневай потнай руцэ.

урок

Як верыў я таварышам, сябрам!
Больш, чым сабе, я ім, бывала, верыў.
Для іх былі расчынены ўсе дзверы
Ў кішэню і душу, нібыта ў храм.

У заўтрашняе ранне я ішоў,
Хвалу аддаўшы дню, што быў пражыты.
Я радаваўся красаванню жыта,
І не чакаў ні слоты, ні дажджоў...

Ды пацямнела у маіх палях.
А хлынуў лівень — і сябры расталі...
Відаць, яны, сябры, былі з крухмалу —
Амаль адзін застаўся я ў жытах.

Не крыўджуся. Карысным быў урок.
Сягоння я цану сяброўства знаю.
Калі ў каго крухмальнасць заўважаю,
Я запавольваю свой крок.

Цэлы тыдзень круціла,
Завывала, мяло.
Цэлы тыдзень на дзіва
Мне пакутна было.

А сягоння — адліга:
На душы адлягло.
Боль і скруху, бы крыгі,
Павяло, панясло —

У чужацкія пушчы,
У чужы акіян.
І са мною, як птушка,
Зноўку песня' мая.

Зноў яна вылятае
Ў свет любві і святла,
Зноў мая, ды не тая,
Што учора была.

Не, не тая, не тая.
Я ж таксама не той.
І яна, маладая,
Не са мной — нада мной.

запрашэнне да прылаўка

Я — за прылаўкам. Без абеду.
Ідзе тавар мой — любата!
Жыццё пражыў, але не ведаў,
Што ў дэфіцыце дабрата.

— Вам колькі? Шчопаць самай лепшай?
У вас жа муж — вазьміце больш:
То дабрата — гатунак першы,
З ёй смачныя і хлеб і боршч...

І вам яшчэ дабавіць трошкі?
Глядзіце — будзе цераз край...
Табе ж, малы, не дам ні крошкі:
Ў цябе сваёй — хоць адбаўляй...

Не становіцеся у касу.
Сюды, таварыш дарагі!
Вы ж з бюракратаў экстракласа —
Вам адпушчу я без чаргі.

— Як без чаргі?
— Ды вельмі проста.

Дзе ваш партфель? О, роўна пуд.
(Бюракратызм нібы кароста...)
А ты чаго тут, шалапут?

Ты хочаш масла? Калі ласка,
Вазьмі. А дома ўсім скажы,
Што дабрата, яна як масла,
Але, вядома, для душы.

Наступны... Колькі хочаш, дружа? —
Ідзе тавар мой — любата!
Стаміўся я, ды рады дужа:
Патрэбна людзям дабрата!

* * *

Лісцік апошняй тугі
Без шкадавання палю я.
Пэўна, цябе ўжо другі
Недзе мілуе.

Мне усё роўна цяпер,
Што не дажалі мы поля...
Ну а табе, а табе,
Мабыць, тым болей.

Не ўзварухнуцца і ў снах
Крыўда, зласлівасць і рэўнасць.
Ды застанецца ў сынах
Нашая горкая крэўнасць.

музыка маіх ланцугоў

Светлай памяці В. Таўлая

Катаржнік вечны, я ў ланцугі закаваны —
У музыку траваў і подых Яе валасоў,
Ў радкі тэлетайпа, што крыватоцаць, як раны,
У заўтрашні поўдзень і памяць дрымучых вякоў.

Амністый — не трэба!
Свабоды — не будзе!

Не першы
І не апошні спускаюся я ў руднікі.
Глухою трывогай зямною пазвоньваюць вершы,
Людскою трывогай пазвоньваюць песень радкі.

балада пра камету

Стаім за сямом,
у зіме,
на захадзе сонца. А па-над борам
жар-птушкай — камета...
— Камета ёсць... зорка жахлівая. Яна
прадракае вялікае кровапраліцце,
чаму мы бачым прыклады.
Так кажа мне Пліній Старэйшы,
гісторык,
да словаў якога
з павагаю ставіўся Рым усеўладны.
І я веру яму.
— І я на пачатку нашае эры —
ты помніш —
у сваім фаліянце
пісаў:

«Бысть знамение на западе,
звезда превелика,
лучи имуща аки кровавы...
Се проявление не на добро:
се бо быша усобице много
и нашествье поганых
на Руську землю».

Як і табе, не паверыць,
наш мудры, сівы Летапісец!
Ведаў ты Русь —

о як ведаў! —
з бодем у сэрцы —

ты папярэджваў
і — быў справядлівы.

А пасля ўжо,

ўслед за вамі,
папы і патрыярхі на розны манер паўтаралі:

«Усякі раз,

калі бачаць камету,
то скоро затым
надыходзяць бедствы-страхоцці:
кровапраліцці,
забойствы,
смерць вялікіх манархаў,
прынцаў, вяльмож,
смуты і здрады,
спусташэнні зямель,
разбурэнні імперый».

І прарочылі свету

канец і апошні суд страшны,
які ўжо стаіць на парозе.

Не — дурні — патрыярхі і папы марочылі паству,
з выгодай хлусілі,

і білі ў званы,

і пракліналі свяціла.

Толькі дарэмна!

Было ўсё!

Было ўсё, вядома:

і здрады, і бунты,

смерць прынцаў і гібель імперый.

Але не было канца свету!

І зноўку шалелі званы і амвоны шалелі...

Дазвольце, я вам працытую газету:

«Тэгеран. Мая 17-га.
Чацвер персы чакаюць са страхам.
Расклеены аб'явы, ў якіх
духавенства заклікае
прававерных маліцца, пасціцца.
Людзі капаюць ямы. У іх
яны маюць намер
ад нябеснага гневу схвацца».

І яшчэ:

«Вена, 18 мая.
Між насельніцтва,
асабліва ў правінцыі —
паніка.

Многія запасаюцца кіслародам.
Былі выпадкі самагубства ад страху».

Паніка! Вы разумееце? — паніка
у цывілізаваным стагоддзі ХХ-м,
на годзе 10-ым.

Самагубства ад страху! І гэта
перад касмічнай жар-птушкай, якая
вольна і мірна,
за паўтараста мільёнаў

(за 150 аж мільёнаў!)

вёрст неадольных

у музыцы сфераў Сусвету

плыве-праплывае

і нам, хто стаіць на залітай зарою раўніне,
пад воблакам снежнай бярозы,
з-за бору ўжо

крыллем махае:

«Шчаслівымі будзьце, зямляне!»

.

— О-го-го-го-о!

Қамета-73! О-го-го-го-о!

Ці бачыш ты залатакрылага жаўранка
у імклівым палёце па-над Зямлёю?

«Саюз-13» — жаўрук той —
лайнер касмічны.

Ён учора ўзяцеў у вышыні
з магутнай далоні

Радзімы маёй —

СССР.

І вядзе зоркалёт (я магу пахваліцца)

зямяляк мой,

хлопец з-пад Брэста,

дакладней жа, з Камароўкі,—

талковы і мужны,

з адкрытай славянскай усмешкай на твары —

Пятро,

сын Ільі Клімука,

што з мінулай вайны не вярнуўся.

Давай пажадаем жа нашаму хлопцу

удачы ў палёце,

удачы ў вяртанні.

І ён табе — чуеш ты? — зычыць:

«Шчаслівай дарогі, жар-птушка!..»

.
— О-го-го-го-о-о!

Дабранач, Камета!

Дабра-а-анач!

Уваходзіш ты ў пушчу —
і цёмная пушча святлее,
Голас ты падаеш —
адклікаецца песнямі гай,
У раку ты ступаеш —
халодныя воды цяплеюць,
Усміхнешся ціхутка —
і сонцам залье небакрай.

Чаго ж хмурыцца пушча
і рэкі укрыліся лёдам?
Чаго гай анямеў,
небакрай
зацягнула імглой?
Я спаткаўся з табой —
я цябе пакахаў пазаўсёды,
Я цябе пакахаў,
пакахаўшы ж,— расстаўся з табой.

Сонца я прывяду —
і рака крыгаломам зайграе,
Я пушчу у наш гай
тысяча аднаго салаўя.

І яны запяюць,
загрымяць і засвішчуць над краем,—
Гэта будзе табе
прывітальная песня мая.
Я устану, як зубр,
над скупой неадольнасцю лёсу,
Груз гадоў, скрухі груз
спапялю перуном —
І травінкай зялёнай
надзея зірне у нябёсы,
Праламаўшы асфальт,
пад вясёлым тваім
пад акном.

трыпціх жаданняў

1

Ці ненавідзець, ці любіць,
Агнём свяціцца або лёдам,
Свайго не вырачыся роду,
Сябе у родзе не згубіць.

Падаць руку крутому веку
І дзеўчыне падаць руку.
Ў кароне, шапцы, каўпаку
Быць назаўсёды чалавекам.

2

Усё спазнаць і перажыць,
Усё змагчы, пераадолець,
Устаць над крыўдаю, над болем
Ужо на новым рубяжы.

Акно і сэрца адчыніць
У дзень наступны, непражыты,
Што срэбрам сыплецца у жыта
І светацэнямі звiніць.

Над позняй шэранню палёў,
Над партызанскай пушчай мілай —
Надыдзе час —

шыраакрыла
Узняцца ў неба жураўлём.

I —

круг за кругам —

ў тую яснасць,
Дзе нібы промень кожны міг.
На шчасце тое ці няшчасце,
А сонца ўзяць глыток і ўпасці
На курганы дзядоў сваіх.

* * *

Звярыны след. І гон. І голас снегу.
І цішыня. Бы ў храме, цішыня.
Пад месяцам сасна. І цень. І Вега
Ў квадраце цёмна-сіняга акна.

Бяжыць радок. Радок бяжыць таропка,—
Не абарвалася б гарачай думкі ніць!
І рыфмы медзь звініць. І нават кропка
Ільдзінкаю-крышталінкай звініць.

Твары, мой дружа! І гары ў натхненні,
Праўдзівы і бязгрэшны, як дзіця.
Твой сцяг і бог — тваё, як боль, сумленне.
Дык будзь жа справядлівы да канца —

І тут, у гэтай пушчы прадсвітальнай,
І там, на злome дальніх дзён і меж,
Адкуль ты ўжо паклон свой развітальны
Адвечным клёнам і сябрам пашлеш.

ля вытоку

Крынічанька?! Вось ён, ракі выток —
Пачатак плыні і яе аснова!
Ды не спяшайся ты зрабіць глыток
І ў цішу не ўрані благога слова.

Прысядзь на камень. Кайстру развяжы.
Пасып драбкамі солі лусту хлеба.
І еш. І запівай. Як бог. Тут, на мяжы
Адвечнае зямлі, вады і неба.

Вада аж ломіць зубы. Пахне хлеб.
У глыбіню ідуць карэнні дуба...
А ты сядзі. Хай на тваім чале
Яшчэ адной маршчынкай ляжа дума.

Змест

1

*** На ўсе вякі будзь бласлаўёны дзень...	5
*** Шчаслівы той, хто ў дарозе...	6
*** Вяртаюся я ў край свой дарагі...	7
Мой родны Востраў	8
Балада пра Белы камень	9
Вызваленне	11
*** Амаль не пазнаю я тых мясцін...	13
Граніца	14
У лясх	15
*** Сінь-цень!..	16
Апошняя дарога	17
Медсястры	18
У дарозе	19
Пушкінскае	20
Хутчэй к нам на Палессе прыезджай!	21
Дома	22
*** Родная вёска...	23
Перад навальніцай	24
Ленінграду	25
Раніца на лясным возеры	26
*** След лася. І асенні асіннік...	27
Часінай той...	28
У родных мясцінах	29
Начны Мінск	30
*** Як трэба неба вольнае для птушкі...	31
*** Яно непазбежна, расстанне...	32
У карчме ля гасцінца	33

2

Вышыня	34
*** Уся у сонцы, ўчора ранкам...	35
Сенакосны эцюд	36
Сентэнцыі	38
*** Дзе край той, асветлены сонцам?..	39

*** Гэты дом, гэты сад адзічэлы...	40
Вясной ля мора	41
*** Прадгор'е...	42
*** Цябе няма...	43
*** Яна ў блакіце на бераг...	44
Згадкі месячнай почы...	45
*** Нядзельнай раніцай у маі...	46
Трыгор'е	47
*** Вятрыска, нагуляўшыся уволію...	48
Пра зайца, яго каханне і смерць	49
Запрашэнне на будаўніцтва	51
*** Глядзі, махае з-за акна рукою...	53
Дочка	54
*** ...Вунь там, на белым мосціку...	55
Іду да цябе	56

3

*** Іду я да цябе або іду на вечы...	58
*** Агонь ачах...	59
*** Я не любіў і не люблю фанфар...	60
Веснія пралескі	61
*** Як пахнуць дымам лес і неба!...	63
Вершы, навеяныя Урубелем у Трацякоўскай галерэі	64
*** У вёснах свецяца сады...	65
*** Шкада, але ў мяне, як у грака...	66
Стары конь	67
*** Нялёгка бачыць пры вяртанні...	68
Прызнанні	69
*** З праменістых гадоў сямідзесятых...	72
У поездзе дальняга накіравання	73
Здымак	74
*** Прышоў к табе...	76
Чорныя рукі	77
Урок	78
*** Цэлы тыдзень круціла...	79
Запрашэнне да прылаўка	80
*** Лісцік апошняй тугі...	82
Музыка маіх ланцугоў	83
Балада пра камету	84
*** Уваходзіш ты ў пушчу...	88
Трыпціх жаданняў	90
*** Звярыны след...	92
Ля вытоку	93

Рудкоўскі М.

Р 83 Векавечная бацькаўшчына. Лірыка. Мн.
«Маст. літ.», 1976.

96 с.

Аснову новага зборніка Міхася Рудкоўскага «Векавечная бацькаўшчына» склалі творы аб тым, што найбольш дорага сэрцу кожнага чалавека — аб нашым светлым краі, аб адданасці Радзіме, аб вернасці заповітам бацькоў.

Р 70403-98
М 302(05)-76 49-76

Бел.

= 6135 =

На беларусском языке

Михаил Михайлович Рудковский

Вечная отчизна

Рэдактар І. І. Калеснік. Мастак А. К. Шэвераў. Мастацкі рэдактар М. Р. Казлоў. Тэхнічны рэдактар Л. М. Шлапо. Карэктар Н. А. Давыдзенка.

АТ 21026. Здадзена ў набор 14/XI 1975 г. Падп. да друку 23/II 1976 г. Тыраж 5000 экз. Фармат 70×100¹/₃₂. Папера друк. № 1. Ум. дурк. арк. 3,87. Ул.-выд. арк. 2,34. Зак. 2779. Цана 23 кап.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Савецкая, 19.

Паліграфічны камбінат імя Я. Коласа Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Чырвоная, 23.

МІХАСЬ
РУДКОЇСЬКІ
ВЕКА ВЕЧНАЯ
БАЦЬКАУШЧЫНА
ЛІРЫКА